

Heidegger'in doğrudan yazdıklarının değil ama bunları eleştirel olarak değerlendirmenin - örneğin fırlatılmışlık kentlerde yaygınlaşırken kentlinin fırlatılmışlığı olarak sanatın nasıl gittikçe daraldığı gibi bir çok konuda- yetmiş yıllık kentleşme sürecinin bildik biçimiyle sonuna yaklaşan Türkiye'de olup bitenleri anlamak için uygun zihni araçlar sağlayacağını düşünüyorum. Bu bağlamda yararlı olacağını düşündüğümden zaman ayırıp bu yazı dizisini tamamladım.

<<< Önceki Bölüm: Evham

Fırlatılmış, genel değil belirli bir bulsallık da olsa anlamaya değer; kural olarak gerek kent için gerek sanat için gelişme, değişme, yenilik, fırlatılmışlık olmadan olmaz. Ama bu, fırlatılmışlığın genel olarak rastlanan bir bulsallık olmadığı olgusunu değiştirmez. Fırlatılmışlık, göç ve sanat ile birlikte ağırlık kazanır. Kırsaldan ya da başka bir ülkeden, hatta başka bir kentten bir kente göç eden insanların bulsallığının betimlemesidir fırlatılmışlık öncelikle. Bir kentte/ülkede doğup büyümüş, orada çoluk çocuk, iş gücü sahibi olmuş insanın fiilen ayrılmadıkları kentin/ülkenin dışına zihnen taşması olarak sanatsal faaliyette de belirir fırlatılmışlık.

Heidegger'in anlattığı evham, fırlatılmışlıkta yaşanabilecek bir kırılmaya karşılık gelir. Fırlatılmışlığı doğrudan evhamın izlemesi gerekmez. Üstelik evhamın görüldüğü tek biçim, Heidegger'in sergilediği evham biçimi de değildir. Heidegger'in yazdıklarının içine sıkışıp kalmadan daha geniş bir perspektifle baktığında Heidegger'in, fırlatılmışlık ve sonrasında gelişen bulsallıkları keyfi olarak özel bir biçime sıkıştırmaya çalıştığını ve bu uydurukluğu asıllık diye ileri sürdüğünü görürsün. Bu kendi kendini belirlemek adına Heidegger bakımından tutarlıdır ama tutarlılık aranacaksa diğer fırlatılmışların farklı farklı uyduruklukları asıllık olarak benimsemelerini beklemen gerekmez mi?

Fırlatılmışlıktan sonra Heidegger'in yazdıkları gittikçe daha özel bir şeylere ilişkin olmaya başlar ve çoğumuzu gittikçe daha az ilgilendirir. Evham'la ilgili ayrı bir bölüm yapmadan yazı dizisini bitirecektim. Ama anlatımın lezizliği ve içeriğin nasıl genelden uzaklaşıldığını açıkça sergilemesi bakımından, üzerinde çalışmaya karar verdim. Ancak iş, ölüme ve

vicdana gelince bunlarla ilgili bölümler, oraya kadar geliştirilmiş zihni temel ve yöntemleri, - aynı temel ve yöntemlerle aynı konularda çok daha farklı şeyler söylenebilecekken- dar kalıplar oluşturmak için kullanıyor. Kısaca “ölüm”e Heideggervari değinirsem ne demek istediğimin anlaşılacağını sanıyorum.

* * *

Ölüm

Ölümü, başkalarının ölümleri aracılığıyla değil yalnızca kendi ölümünle ilişkin aracılığıyla tecrübe edebilirsin.(6) Ne kadar yan çizmeye, kaçmaya çalışsan da yaşamın ölümle sonlandığından eminsindir.(6) Ölüm belirsizdir, yani ölüm kesindir kesin olmasına ama ne zaman olacağını bilemezsin.(6) Ölüm başedilemezdir; onu gölgede bırakmanın yolu yoktur, serbest tasarım gücünün tüm olasılıklarını aşar.(6) Ölüm, olabilmenin (Alm. *das Seinkönnen*) ölçüldüğü sınırdır.(6) Ölüm, özgürlük kudretinin karşılaşış kendini tuzla buz ettiği o kaçınılmaz kudretsizliktir.(6)

Asıl insanlığın anlamını anlamak istiyorsan durmaksızın yaşamının ölümünün ufkuna doğru tasarımını yapman kaçınılmazdır.(6) Heidegger buna ölümelik (Alm. *Sein zum Tode*) der(6) ve olasılığı gerçekleşmeye üstün tutar.(6) *Varlık ve Zaman* olasılığa yazılmış bir methiyedir ve doruğuna ölümelikte ulaşır.(6) Buradlığın sonluysa asıl insan yaşamını, ancak sınırlılıkla yüzleşip öleceğin olgusundan bir anlam çıkararak bulabilirsin.(6)

Heidegger, ölüm bağlamında zihni olan beklentiye (Alm. *das Erwarten*) seçenek olarak fiili bir şeye karşılık gelecek biçimde “önkoşmak” (Alm. *vorlaufen*) olarak Türkçeleştireceğim kavramı geliştirir. Koşarken birinin önünde olmak ya da en önde koşmak anlamına gelen bu sözcük, haberci, önceden haber veren için de kullanılır. Heidegger, ölümü bekleyedurmanın ölümün olasılığın gerçekleşmesine gönderme yapmasından dolayı çok fazla gerçekleşme içerdiğini ileri sürer ki bu ölümün kasvetli felsefesidir.(6) Ona göre önkoşmak, beklentinin tersine ölümü edilgen olarak beklemek değildir, ölümlülüğü dünyada serbest eylemin koşulu olarak hareketlendirmektir.(6)

* * *

Ölümü takiben Heidegger, burdalığın kendine seslendiği gaipten gelen bir ses olarak vicdanı(7) ve gelecek, geçmiş ve şimdinin birliği olarak ölümle sonlanan zamanı(8) geliştirmiş olduğu benimselliğe (bkz. [Benimsellik](#)) uygun olarak yorumlar.

* * *

Konuyu burada sonlandırmadan önce yazısını parça parça edip kullanmama izin verdiği için Simon Critchley'e müteşekkir olduğumu belirtmek isterim. İngilizce biliyorsan bu dizinin ilk yazısında ([Critchley'den esinle Heidegger](#)) verdiğim Critchley'in 8 bölüme yayılan orjinal yazı dizisini okumanı öneririm.

I am thankful to Simon Critchley for permitting me to rip up and use his writings. You can read it as a whole using the links in the first entry of the series. ([Heidegger inspired by Critchley](#)).